

Piotr Majer

"Comentario Exegético al Código de Derecho Canónico", T. 1-5, obra dirigida y coordinada por A. Marzoa, J. Miras, R. Rodríguez Ocaña, Pamplona 1996 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 40/1-2, 299-301

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**Instituto Martín de Azpilcueta Facultad
de Derecho Canónico. Universidad de Navarra.**
Comentario Exegético al Código de Derecho Canónico.
Obra dirigida y coordinada por A. Marzoa, J. Miras, R. Rodríguez Ocaña,
Pamplona 1996, t. I-V, ss. 7791.

Z radością i z zainteresowaniem należy powitać wśród komentarzy do Kodeksu Prawa Kanonicznego nowe opracowanie, którym jest przygotowywany już od kilku lat *Comentario Exegético al Código de Derecho Canónico* wydany w czerwcu 1996 r. przez Instytut Marcina de Azpilcueta połączony z Wydziałem Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Nawarry w Pampelunie (Hiszpania). To, już na pierwszy rzut oka imponujące objętościowo pięciotomowe dzieło, liczące prawie 8 tys. stron, stanowi owoc pracy 115 kanonistów z ośrodków naukowych na całym świecie. Autorzy komentarzy do poszczególnych kanonów wywodzący się z 18 krajów, są profesorami wydziałów prawa kanonicznego, świeckiego i teologii, pracownikami Kurii Rzymskiej i trybunałów kościelnych. Wśród nich są także i polscy kanoniści, Profesorowie: Ks. Abp Z. Grocholewski, Ks. J. Krukowski, Ks. R. Sobański, Ks. A. Stankiewicz i Ks. B. W. Zubert.

Komentarz Egzegetyczny wydany z inspiracji i pod kierownictwem, kanonistów z Nawarry jest już drugim wydanym w tamtejszym ośrodku opracowaniem tego typu. Pierwszy wydany w Pampelunie Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r. opatrzony zwięzłymi komentarzami został bardzo życzliwie przyjęty i doczekał się już pięciu wydań w Hiszpanii, jednego w Meksyku oraz tłumaczeń na języki: włoski, francuski, angielski, portugalski i kataloński, ciesząc się wielką popularnością wśród wykładowców i studentów, w kuriach biskupich i sądach kościelnych. Nowy, obszerny *Komentarz* nie należy już jednak do wydań podręcznych i raczej nie należy oczekiwać jego licznych, a już z pewnością szybkich, tłumaczeń.

Nie sposób oczywiście dokonać typowej recenzji tego jedyne w swoim rodzaju dzieła, będącego owocem współpracy tak szerokiego wachlarza autorów o rozmaitych zapatrywaniach. A każdy autor, jak zaznaczają we wstępie redaktorzy *Komentarza*, prezentował swój punkt widzenia zgodnie z zasadą autonomii naukowej, nie podporządkowując się jakiegś generalnej opcji, czego zrozumiałą konsekwencją jest czasem brak jednorodności w podejściu do tych samych tematów w komentarzach do różnych kanonów. Z drugiej jednak strony, taka różnorodność wzbogaca panoramę wizji pochodzących od autorów z różnych szkół i ośrodków. Pozostajmy więc jedynie na ogólnej i bardziej zewnętrznej prezentacji dzieła.

Całość materiału rozkłada się na pięć tomów. Pierwszy (1115 str.) obejmuje komentarz do kan. 1-203. Drugi (1918 str.) poświęcony jest II księdze Kodeksu „O Ludzie Bożym” (kan. 204-746). W trzecim znajdziemy komentarze do ksiąg III i IV: Kościelna misja nauczania i uświęcania (kan.

747-1253). Tom czwarty, zawierający komentarze do prawa patrymonialnego, karnego i procesowego (kan. 1254-1752), ze względu na znaczną objętość, został wydany w dwóch osobnych woluminach, które razem liczą 2189 str. Ostatni, piąty tom *Komentarza Egzegetycznego* to dodatki i bardzo pomocne indeksy (660 str.).

Tom pierwszy, oprócz komentarza do norm ogólnych Kodeksu, zawiera dwa obszernie artykuły wprowadzające. Autorami pierwszego z nich, zatytułowanego *Wstęp do Prawa Kanonicznego* są Javier Hervada i, nieżyjący już twórca szkoły kanonistów z Nawarry, Pedro Lombardia. To liczące ponad 120 stron opracowanie ma na celu wprowadzenie w prawo kościelne ukazujące jego miejsce w rzeczywistości ekklezjalnej, historyczny rozwój i kwestie epistemologiczne: poznanie i metodę prawną. Drugi z artykułów otwierających *Komentarz* poświęcony jest genezie i przebiegowi prac nad nową kodyfikacją prawa kanonicznego, a jego autorem jest Julián Herranz, przewodniczący Papieskiej Rady do Spraw Interpretacji Tekstów Ustawodawczych.

Tekstowi łacińskiemu każdego kanonu i jego hiszpańskiemu przekładowi towarzyszy wykaz źródeł zaczerpnięty z typicznego wydania Kodeksu. Podaje się też zawsze numery kanonów, które zdaniem autorów są powiązane tematycznie z komentowaną aktualnie normą i w kontekście których dany kanon należy odczytywać by uzyskać jak najpełniejszą jego wykładnię. Referencje bibliograficzne u dołu strony, zgodnie z życzeniem redaktorów, zostały zredukowane do niezbędnego minimum.

Zasadniczo każdy kanon ma swój osobny komentarz, poza nielicznymi wyjątkami gdzie autorzy preferowali grupowanie kilku norm i wspólne ich opracowanie. Objętościowo różnią się od siebie: od jednej do kilkudziesięciu nawet stron komentarza przypadających na jeden kanon. Najszerzej chyba zostały omówione normy regulujące zgodę małżeńską, które komentuje Pedro Juan Viladrich. Oprócz komentarzy do poszczególnych kanonów, każda z ksiąg Kodeksu, poszczególne ich części, sekcje i tytuły także są osobno komentowane jako całości, co z pewnością znakomicie pozwala na umiejscowienie konkretnych norm w perspektywie całego Kodeksu bez potrzeby wracania do kwestii ogólniejszej natury przy odnoszeniu się do pojedynczych kanonów.

Na ostatni tom składają się dodatki, tablice i bogate indeksy. Redaktorzy uznali za stosowne uzupełnić *Komentarz* tekstami (oryginalnymi i hiszpańskimi przekładami) niektórych z ważniejszych ustaw pozakodeksowych. Zamieszczone zostały Konstytucje Apostolskie: *Divinus perfectionis Magister* o procesach kanonizacyjnych, *Spirituali militum curae* o duszpasterstwie wojskowych, *Pastor Bonus* o Kurii Rzymskiej, *Universi Dominici gregis* o wyborze Biskupa Rzymskiego, Regulamin Kurii Rzymskiej i Normy regulujące działalność Trybunału Roty Rzymskiej. Po tych dokumentach następują wszystkie dotychczas promulgowane autentyczne interpretacje norm kodeksowych.

Bardzo pomocne są tablice odniesień między kanonami obecnego i poprzedniego Kodeksu. Spośród licznych indeksów (źródeł historycznych, dokumentów soborowych, papieskich, Stolicy Apostolskiej, orzecznictwa trybunałów kościelnych, cytowanych autorów) niezwykle użyteczny jest szczegółowy indeks tematyczny, który pozwala także na używanie *Komentarza* jako doskonałego słownika prawa kanonicznego.

Niniejszą prezentację niech uzupełni słowo uznania dla Wydawnictwa Uniwersytetu Nawarry EUNSA za bardzo staranne wydanie tej cennej pozycji, która niewątpliwie przejdzie do historii kanonistyki i z pewnością zasługuje nie tylko na obecność w bibliografiach polskojęzycznych opracowań naukowych, ale także na to by znalazła swoje miejsce w naszych bibliotekach, kuriach diecezjalnych, sądach kościelnych i innych instytucjach, stanowiąc obfite źródło informacji dla poznania i właściwego stosowania praw Kościoła. Cena *Komentarza* w sprzedaży promocyjnej w wydawnictwie: 350 \$ USA.

Ks. Piotr Majer

**Thomas A. A m a n n, Laien als Träger von Leitungsgewalt?
Eine Untersuchung aufgrund des Codex Iuris Canonici,
St. Ottilien 1996, ss.XXXI + 172
(Münchener Theologische Studien. III Kan. Abt. 50).**

Od ujęcia starożytności chrześcijańskiej utrwalił się podział władzy kościelnej na władzę święceń i władzę jurysdykcji (= rządzenia). Pozwolił on rozwiązać ustrojowe problemy Kościoła dotyczące ważności tzw. święceń bezwzględnych oraz ważności czynności sakramentalnych sprawianych przez duchowych nie pozostających w jedności wiary. Bipartycję władzy rozważano najpierw w nurcie nauki o sakramentach, jej analitycznego opracowania dokonała kanonistyka epoki klasycznej. Władzę święceń wywodząco wprost od Boga, stąd konieczność święceń do jej przekazu, zaaplikowano do niej naukę o charakterze sakramentalnym. Utrwalił się pogląd wiążący tę władzę z Eucharystią czyli – według przyjętego w średniowieczu rozumienia pojęć – z *Corpus Christi verum*. Jej wykonywanie miało na celu uświęcanie ludzi przez szafowanie środkami danymi przez Boga do dyspozycji Kościołowi. Źródło drugiej władzy widziano w papieżu, zaś jej celem było rządzenie Kościołem jako społecznością. Dla koncepcji tak pojętej władzy jurysdykcyjnej (a tym samym dla pojmowania samego podziału władzy kościelnej) nie miało większego znaczenia, czy Kościół razem z państwem pojmowano jako jeden organizm chrześcijański, czy też uznając autonomię obojga jako jedną z dwu „społeczności doskonałych”. W XIX-wiecznej nauce kościelnego prawa publicznego jako władzę własną Kościoła określano właśnie władzą jurysdykcyjną, tzn. tę, którą przypisywa-